

14 Eksportspēja

Eksporta veiksmes formula

Eksporta veiksmes formula ir tirgū pieprasīti, konkurētspējīgi produkti un pakalpojumi par ārzemniekiem pieņemamām cenām

Tā secina aptaujātie speciālisti. Tiek uzsvērts, ka pašmāju tirgus krituma apstākļos daudzi ražotāji to kompensējuši ar eksporta palielinājumu. Tiesa, par eksportu velkošajam tiek minētas teju vai visas ražošanas un pakalpojumu sniedzēju nozares, kuras pārdod savas preces vai pakalpojumus ārzemniekiem. Katrai jomai ir savas zelta malīņas un arī ēnas puses. Būtisks jautājums ir - kā rīkosies lielāko Latvijas preču (pakalpojumu) noieta valstu valdības attiecībā uz savu ražotāju aizsardzību, kā arī nacionālās valūtas kursu izmaiņām, jo, piemēram, 2008. gada nogalē nacionālo valūtu vērtības samazinājums iecirta robu ne tikai Latvijas eksportētāju makos, bet arī pašmāju ražotāju konkurētspēja vietējā tirgū.

Mazo lielā iespēja

«Latvijas ražotāji ražo preces tikai dažu procentu apmērā no visā Eiropā saražoto produktu apjoma, tāpēc vietējiem ražotājiem ir iespējas realizēt visus savus izstrādājumus pat vislielākās krīzes apstākļos,» uzsver Latvijas Kokrūpniecības federācijas izpilddirektors Kristaps Klaušs. Viņš norāda, ka kokapstrāde Latvijā saražo tikai 3% no Eiropas apjoma. Pēc Ekonomikas ministrijas datiem, pakalpojumu eksportā pērn pieaugums vērojams reklāmas, informācijas un datorpakalpojumu, sakaru un būvniecības pakalpojumu jomā. Tūrisma pakalpojumiem spilgti parādās sezonālā ietekme. Savukārt preču grupu griezumā visstraujākais eksporta apjoms kāpums pēdējo ceturkšņu laikā vērojams lauksaimniecības preču eksportā, 2009. gada nogalē atgūvās arī kokapstrādes nozare, mašīnbūve ierindojusies trešajā vietā.

Farmācijas trumpis

Farmācija un ķīmija ir viena no retajām nozarēm Latvijā, kas pērn uzrādīja nelielu pieaugumu salīdzinājumā ar 2008. gadu. «Ik gadu pasaulē farmācijas tirgus pieaug par 50-70 miljardiem eiro, un daļu no tā noteikti varētu iegūt arī Latvijas ražotāji, kas būtu labs

eksporta vilcējspēks,» secina Latvijas Ķīmijas un farmācijas uzņēmumu asociācijas prezidents Vitālijs Skrīvelis. Viņaprāt, medikamentu pieprasījumu veicina ne tikai iedzīvotāju skaita pieaugums pasaulē, bet arī cilvēku slinkums (nevingro) un maksātspējīgo nāciju - Eiropas, ASV un Japānas - novecošanās, tādēļ tiek patērēti arvien vairāk medikamentu dzīves kva-

duktu sertifikācija augstas pirkspējas tirgiem - ASV, Japānai, ES. «Latvijā šobrīd nav modernas farmakoloģisko pētījumu laboratorijas, kas nodarbotos ar standartizācijas jautājumiem atbilstoši GMP. Ir vajadzīga arī GMP nosacījumiem atbilstoša moderna pilotrūpnica, kas būtu pieejama visai nozarei - gan organiskajai sintēzei, gan biotehnoloģiskiem ekspe-

uzņēmēju priekšrocībām un trūkumiem,» tā secina eksporta apguves pakalpojumu sniedzēja SIA Gateway Baltic valdes priekšsēdētāja un līdzpasiņiece Inese Andersone. Viņa atzīst, ka būtiskākais kritērijs uzņēmuma eksportspēja ir paša uzņēmuma veiktais mājasdarbs, kurā ir atbildēts uz vairākiem būtiskiem jautājumiem - vai konkrētais produkts (pakalpojums) vispār ir pieprasīts konkrētā tirgū, vai ir atrasti tieši tā pieejamā izpildītāji, vai produktam (pakalpojumam) ir konkurētspējīga cena, klientam pieņemams piegādes termiņš. «Ir produkti, kuru pārorientēšanai no Latvijas tirgus uz ārzemēm ir nepieciešama šo preču uzlabošana, lai tās atbilstu izvēlētajam tirgum,» stāsta I. Andersone. Viņa atzīst, ka ir labs piemērs, kur masīvāka grūdi ražotājs, pat neko nemainot savā izstrādājumā, atradis tirgu ārzemēs. Turklāt uzņēmējam jānovērtē, cik viegli vai grūti ir iekļūt konkrētajā tirgū. «Piemēram, galas konservus daudz vieglāk pārdot NVS, Krievijā, nekā rietumvalstu tirgū,» stāsta I. Andersone.

Vēlēšanu dvesma

«Būvniecības apsūkums Latvijas tirgū ir piespiedis ražotājus arvien vairāk pievērsties ārvalstu tirgiem,» secina Mašīnbūves un metālapstrādes rūpniecības uzņēmēju asoci-

Pakalpojumu eksports nozarēs (milj. Ls)

Pakalpojumu veids	2006. g.	2007. g.	2008. g.	2009. g.
Braucieni	277.4	342.8	380.0	363.3
Jūras transports	303.2	363.1	369.6	344.2
Dzelzceļa transports	163.2	179.8	238.1	243.6
Gaisa transports	104.6	140.1	175.4	159.9
Finanšu pakalpojumi	100.1	136.1	141.0	125.0
Reklāmas pakalpojumi, tirgus un sabiedrības domas izpēte	71.9	84.9	99.1	92.2
Informācijas un datorpakalpojumi	40.5	50.5	64.9	62.8
Sakaru pakalpojumi	45.5	41.5	44.7	46.4
Pamatdarbības noma	12.6	37.1	43.4	39.1
Jurid., grāmatved., vadībin. un sabiedr. attiecību pakalpojumi	26.1	38.8	35.9	34.1
Tirdzniec. starpniecība un citi ar tirdzniec. saistīti pakalpojumi	14.2	43.3	39.9	23.4
Būvniecība	13.6	30.6	40.2	18.5
Apdrošināšanas pakalpojumi	5.8	8.5	7.4	13.5
Zinātniskās pētniec. pakalpojumi	7.3	10.1	10.0	10.7
Projektēšanas un inženiertehn. pakalpojumi	7.0	12.2	13.9	8.8
Autoratīdiz. un maksa par licenc.	6.3	6.3	7.5	3.5

AVOTS: EKONOMIKAS MINISTRIJA

Lauksaimnieciskās produkcijas eksports ieņem arvien būtiskāku lomu ārējā tirdzniecībā. FOTO - DIENAS MEDIJU ARHĪVS

ācijas valdes priekšsēdētājs Vilnis Rantiņš. Viņš norāda, ka daudzi uzņēmumi ļoti aktīvi ir meklejuši jaunus noieta tirgus, kas rezultējas ar eksporta pieaugumu, piemēram, uz Ziemeļāfriku. Eksporta apjomi pieauguši uz Vāciju, Skandināvijas valstīm un pat uz Krieviju. V. Rantiņš gan atzīst, ka 2010. gada pirmie mēneši ļauj būt piesardzīgiem optimistiem. «Neredzu pamatu pārspīlētam optimismam, jo šobrīd nav skaidra nākotnes perspektīva ne tikai gaumīgo Saeimas vēlēšanu un valsts budžeta izdevumu/ieņēmumu konsolidācijas sakarā, bet arī saistībā ar pasaules tirgus norisēm,» secina V. Rantiņš.

Nākotnes jautājumi

«Uzdevums ir atgriezties 2007. gada līmenī, taču ir grūti atbildēt, cik ilgā laikā tas notiks,» secina Vieglās rūpniecības uzņēmumu asociācijas prezidents Guntis Strazds. Viņš norāda, ka nozare jau ir sākusi rāpties ārā no krīzes un būtiskākais jautājums - vai nozares uzņēmēji būs gatavi strauja pieprasījuma pieauguma apmierināšanai.

«Pieprasījums neaugs mūžīgi, un jau šodien jādomā, ko darīsim nākotnē - vai būs gatavi tirgum un ko spēsim tam piedāvāt - dabiskās šķiedras plašāku izmantošanu un sintētisko materiālu īpatsvara samazināšanu. Ir jautājums, vai šāds dabiskais materiāls

būs pieejams, kādas būs izejvielu cenas, piemēram, kokvilnas cena utt.» būtisko jautājumu loku nākotnei atklāj G. Strazds.

Pasaules vēsmas

Latvijas tautsaimniecības atveseļošanās turpmākajos gados lielā mērā būs atkarīga no tā, cik ātri atgūsies pasaules finanšu sistēma un galvenās Latvijas ārējās tirdzniecības partnervalstis un cik veiksmīgi Latvija spēš konkurēt atvērtos preču un pakalpojumu tirgos, uzsver ekonomikas ministrs Artis Kampars. «Globālās ekonomiskās izaugsmes atsākšanās veicināja arī pasaules tirdzniecības atveseļošanās un, stabilizējoties ekonomiskajai situācijai ārējās tirgos, jau otro ceturksni pēc kārtas ir vērojams diezgan būtisks Latvijas eksporta apjomu palielinājums (4. ceturksnī - par 5,2% salīdzinājumā ar 3. ceturksni pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem),» uz pozitīvām pārmaiņām norāda A. Kampars. Viņaprāt, galvenais ekonomiskās izaugsmes stimuls Latvijas tautsaimniecībai būs eksporta iespēju paplašināšanās. Ministrijas eksperti prognozē, ka eksports turpmāk palielināsies vismaz par 1-3% ik ceturksni. Latvijas eksporta un importa bilancē saglabāsies līdzsvars vai pat būs neliels eksporta pārsvars.

Māris Kirsons

maris.kirsons@dienasmediji.lv

” Eksporta pieaugumu nodrošinās tradicionālās eksporta nozares - kokrūpniecība, ķīmiskā rūpniecība, metālu, mašīnu un iekārtu ražošana u. c., kā arī tranzīta pakalpojumi. Šim nozarēm jau 2010. gadā būs pozitīva izaugsme,

► tā ekonomikas ministrs Artis Kampars

litātes uzturēšanai. Farmācijā cenas nekritas, izņemot 2008. gada nogali, kad daudzas valstis - Krievija, Polija, arī Zviedrija - veica savu valūtu korekciju, samazinot to vērtību pret citām valūtām, kas, pārdodot vairāk farmācijas produktu, deva mazākus ienākumus eiro izteiksmē.

Ir trīs prioritārās nozares, bez kurām cilvēks nevar iztikt - enerģētika (ieskaitot siltumražošanu), pārtikas rūpniecība un veselība (ieskaitot zāles un medikamentus), skaidro V. Skrīvelis. Viņaprāt, lai nozare kļūtu par reālu vilcējspēku, valstij ir jāveicina eksports un jānodrošina pro-

rimentiem, un šis valsts stratēģiskais ieguldījums nozares izaugsmei izmaksātu ap 15 milj. eiro,» stāsta V. Skrīvelis. Šobrīd ir viena tāda rūpnīca - a/s Grindeks, kura arī nosologota ar šīs kompānijas izstrādājumiem. «Veicot minētos mājasdarbus, nozare var attīstīties vēl straujāk, jo zinātnes infrastruktūras projekti var tikt izmantoti ne tikai farmācijai, bet arī kosmētikas ražotājiem,» - tā V. Skrīvelis.

Katrai savī trumpji

«Katrai nozarei un tās uzņēmumam ir savī trumpji, kurus grūti salīdzināt ar citā nozarē strādājošu

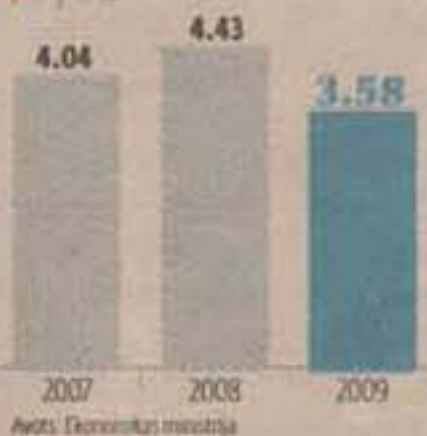
PAKALPOJUMI

► eksports (miljrd. Ls)

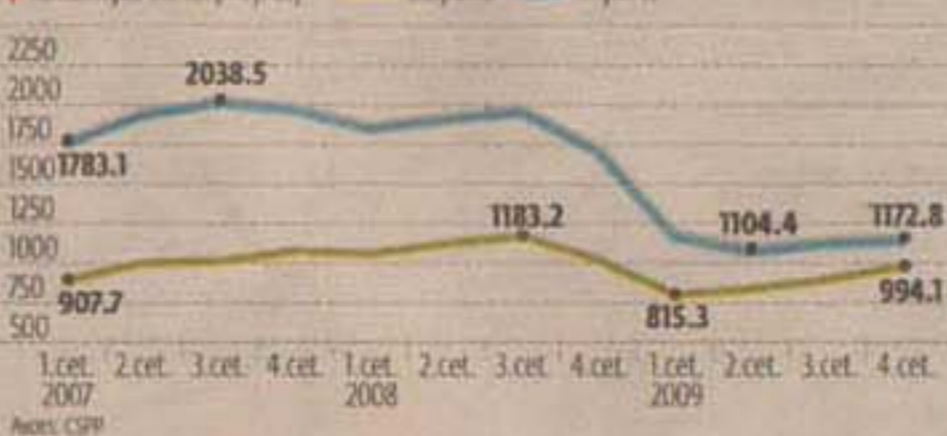
EKSPORTS

► miljrd. Ls

LATVIJAS ĀRĒJĀ TIRDZNICĪBA

► faktiskās cenas (milj. Ls) — eksports — imports

EKSPORTA NOZARU TOP 3

► milj. Ls

